

Az emlékülés köszöntése

Engedjék meg, hogy a Magyar Újságírók Országos Szövetsége nevében, azaz szövetségünk elnökségének képviselőjében, de az egész magyar újságíró-társadalom küldötteként is tisztelettel köszöntsem az emlékülés résztvevőit: jeles előadóit, érdeklődő hallgatóságát. Előre is köszönetet kívánok mondani a Magyar Tudományos Akadémia Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályának, a Sajtótörténeti Bizottságnak, hogy egybehívta, és hogy ilyen, az esemény jelentőségéhez méltó módon megszervezte ezt az emlékülést.

A magyar sajtó bicentennáriumát ünnepelni gyűltünk össze. Gondolataink kétszáz esztendőre szállnak vissza a magyar múltba, de azt hiszem, kötelességünk összekapcsolni múltat és jelent, múltat és jövőt is. Szövetségünkben általános a vélemény, hogy a magyar sajtó mai munkásai tartoznak megemlékezni az elődökről, azok között is az elsőről, Rát Mátyásról, a Magyar Hírmondó első szerkesztőjéről, s hadd egészítsem ki azzal, hogy Patzkó Ferenc Ágostonról is, a nyomdászról és kiadóról. Mert a sajtó nemcsak újságírókból áll, hanem igenis sokak együttműködésének eredménye az újság. Mi több napjaink „tömegtájékoztatási forradalma” nyomán a televízió, vagy a telefonon és elektronikus úton képernyőre kérhető teletext és ki tudja, még milyen más új, telekommunikációs találmány egyre bővebb, mind szervezettebb csapatmunkát igényel. De napjaink újságírója, rádiósa, tévése, dolgozzék már bármilyen ultramodern eszközökkel, minden biztonnyal meghatottan forgatja a kétszáz éves, első magyar nyelvű sajtóterméket. S hogy ez valóban kezünkbe kerülhessen, a Magyar Újságírók Országos Szövetsége anyagi áldozatot is vállalva, az évfordulóra és legutóbbi közgyűlésünk alkalmából, az Országos Széchényi Könyvtár segítségével elkészíttette a Magyar Hírmondó első számának, „első levelének” facsimiléjét. A hasonmás kiadás lehetővé tette, hogy sokan elolvashassák napjainkban is a Magyar Hírmondót, kezdve ama bizonyos újévi köszöntésen, amelynek soraiból azt idézem, ami a jelenlevők elődjeinek szólt: „A tudomány sokadalmainak kívánja virágját . . .”

Amikor belelapozunk ebbe az első, magyar nyelvű újságba, olvashatjuk, hogy a szerkesztő tudatta: „nincs Európában a szárazon sehol háborúság”, de „Américának éjszaki részén még tart.” Beszámolt Rát Mátyás arról, hogy Budán már elkészült a „nézőtorony”, hirt adott a „tisztváltozásokról”, meg tudománybéli dolgokról, így arról, hogy a „tisztes tudománybéli rendnek dékánja akkor Dugonits András atya” volt.

Patzkó Ferenc Ágoston, a könyvnyomtató pedig előre való tudakozásában megkérdezte: „ha vajon találkoznának-e elegendő számmal hazájokat és nemzeteket igazán szerető magyar hazafiak, akik magyar nyelven iratandó új hírekre vagyis hírmondó levelekre szert tenni kívánnának?” Megjegyezte, hogy „nincsen már Európában egy országos nemzet is, aki a maga hazájában történő változások, a

világnak viszontagságai, az elmés embereknek hasznos vagy furcsa találmányjaik, a tudósoknak munkáik s több aféle emlékezetes dolgok felől szóló híreket naponta, hetenként vagy hónaponként az ő saját nyelvén nyomtatott írásokban tanúság és mulatság kedvéért ne olvassák. Csak az egy magyar nemzet volt még eddig, sok egyéb fogatkozásai mellett, ezen igen hasznos szerzeménynek híjával.

Az azóta eltelt kétszáz esztendő alatt, úgy gondolom, hamis büszkeség nélkül mondhatjuk, a magyar újságírás felzárkózott az európai „országos nemzetek” sajtójához. Találomra kiragadható bizonyítékaink között: lehet, hogy kevés hírügynökség tekinthet vissza olyan hosszú időre, mint a száz éves Magyar Távirati Iroda, amelyet szintén mostanában ünnepeltünk.

De a magyar újság „hasznos szerzeménynek” bizonyulhatott a két évszázad alatt azáltal is, hogy újságírásunk legjobbjai mindenkor a haladás, a társadalmi igazságszolgáltatás érdekében forgatták tollukat, forgatták gyakran fegyverként. S hány nagy magyar államférfi és író vállalta a közreműködést sajtónkban Kossuth Lajostól Ady Endréig.

Számunkra, magyar újságírók számára öntudatot ad és erőt a tény, hogy szocialista jelenünk mennyi szállal kötődik múltunkhoz. A „Mercurius” jelzője a „Veridicus” nem felel-e meg annak, ahogyan az MSZMP Kongresszusa „hiteles és gyors” tájékoztatást kér a sajtótól? A Magyar Újságírók Országos Szövetsége sajtónk múltjának megismerése és megismeretése céljából szívesen hozott áldozatokat is, örömmel vállalt részt a sajtótörténezszer munkájának támogatásából is. Nagy-nagy örömeinkre szolgált, amikor sok éves fáradozás eredményeként megjelent A magyar sajtó történetének első kötete, az a roppant tudományos értékű mű, amely 1705-től 1848-ig sorakoztatja fel sajtónk emlékeit elemzően és izgalmasan. A jelenlevők közül bizonyára sokan tudják, nem volt jelentéktelen szövetségünk anyagi hozzájárulása, ami azonban csak természetes következménye annak az erkölcsi-politikai elkötelezettségnek, amelyet a sajtótörténet pártfogolására vállaltunk.

Személy szerint szeretnék itt köszönetet mondani mindenekelőtt Szabolcsi Miklós elvtársnak: nélküle aligha lett volna meg és mindenestre nem lett volna meg így sem A magyar sajtó története, — a további kötetek megjelenését bizodalommal és érdeklődéssel várjuk! — sem pedig ez a mai emlékülés. Az ő tudományos munkásságának értékei mellett, azt hiszem, külön kell kiemelniünk kitűnő szervező képességét.

Ugyanígy előre köszönetet kell mondanom a Magyar Újságírók Országos Szövetsége nevében a mai emlékülés elbádoínak, Köpeczi Béla, Kosáry Domokos, Sziklay László és Kókay György elvtársaknak, bizonyos vagyok afelől, hogy előadásaik nagyértékű hozzájárulást jelentenek a magyar nyelvű sajtó bicentennáriumának méltó, rangos megünnepléséhez, s amit most nekünk el fognak mondani, mindaz érdekes történelmi, társadalmi, irodalmi, tudományos környüllálását rajzolja fel a két évszázaddal ezelőtti jeles eseménynek. Köszönöm fáradozásukat, Önöknek, hölgyeim és uraim, érdeklődésüket.